

‘Die enorme doos in dat weiland bij de A12, dat is the limit’

© Martin Sharrott Fotografie

AD Groene Hart

Interview Hans-Paul Andriessen 17-06-18, 07:41

Emeritus-hoogleraar Friso de Zeeuw: „In het Groene Hart spelen zoveel belangen en die zijn onderling ook nog eens tegenstrijdig. Er zijn nauwelijks budgetten. En de positie van gemeenten is stevig. Zie Bodegraven: als de raad akkoord gaat met de bouw van een doos en die past in het bestemmingsplan, dan komt die er ook gewoon.”

Waarom de verrommeling van het Groene Hart maar doorgaat

Friso de Zeeuw ziet de verrommeling van het landschap maar doorgaan. Wel een kolossale doos in het weiland bij Bodegraven, maar geen woonwijk bij Alphen, al wordt die nog zo mooi ingepast in het landschap. „Het is the limit”, zegt de emeritus-hoogleraar ruimtelijke ordening aan de TU Delft. „Het verschil tussen bestuurlijke pretenties en de werkelijkheid begint in het Groene Hart absurde trekjes te krijgen.”

Waarom stoort u zich zo aan die 'doos', het distributiecentrum van Koemans Verpakkingen langs de A12? De gemeente Bodegraven-Reeuwijk is juist heel tevreden met 'het visitekaartje van Bodegraven', dat in augustus in gebruik wordt genomen.

„Begrijp me goed. Ik ben geen tegenstander van bedrijfsgebouwen of van woningbouw. Bewoners en bedrijven moet je juist tegemoetkomen. Maar wel op plekken die zich daarvoor lenen. Dat is het doel van de ruimtelijke ordening: lokaliseren van functies en zorgen dat het er knap uitziet. Zelfs een lager doel wordt hier niet gehaald: het vermijden van teringzooi." Zowel Bodegraven als Alphen adverteren met bedrijfsgrond. Zit daar enige afstemming in?

„Het glas is halfvol of halfleeg' vond ik altijd een treffende evaluatie van het Groene Hart-beleid. Halfvol omdat, zonder het terughoudende beleid dat vanaf 1956 werd ingezet, het gebied ongetwijfeld zou zijn dichtgeslibd. Halfleeg omdat een robuuste inrichting van de meeste deelgebieden achterwege bleef en de verrommeling niet tot staan werd gebracht. Integendeel. Langzamerhand komt de bodem van het glas in beeld en raakt het Groene Hart voller met troep. Langs de wegen verschijnen steeds meer dozen en kassen."

„Ik zet mij in voor Amsterdam Wetlands, een plan van Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Landschap Noord-Holland, om de veenweidegebieden en de polders tussen Amsterdam en Alkmaar te versterken. Dat plan is puur op uitvoering gericht. Het gebied laat zich goed vergelijken met het Groene Hart. Ook hier zijn bedreigingen en heeft de landbouw het moeilijk. Maar het gebied hier is nog vrij gaaf gebleven."

„Hier in de Beemster, Unesco-werelderfgoed, is een nieuwe kaasfabriek gebouwd van Cono. Daar wordt Beemsterkaas gemaakt, dus die fabriek heeft een duidelijke link met die polder. Daarbij is heel veel aandacht besteed aan het ontwerp en het gebouw is voor een deel ondergronds gebouwd. Het gebouw van Koemans Verpakkingen is niet iets dat per se in Bodegraven moet staan. Concentreer dat soort gebouwen dan op één plek en strooi ze niet zomaar rond."

„Zowel Bodegraven als Alphen adverteren met bedrijfsgrond. Zit daar enige afstemming in? Nu verkloot je niet alleen de entree van Bodegraven, maar het hele weidelandschap tussen Bodegraven en Woerden."

Waarom lukt het niet in het Groene Hart?

„Het ontbreekt niet aan beleid, maar aan de uitvoering. Overbemesting met beleidsdiarree, wil ik het noemen. Het verschil tussen de bestuurlijke pretenties en wat zich in werkelijkheid afspeelt, begint er absurde trekjes te krijgen. Kijk op de website van de Stuurgroep Groene Hart, het overkoepelende orgaan met gedeputeerden, wethouders, burgemeesters en mensen van het waterschap. Je leest niets anders dan: 'doelen formuleren', 'kwaliteitsatlassen maken' en 'gebiedsvisies'. Maar je leest niets over een bedrijfshal. Industrieterreinen? Kom je niet tegen. En maar knielen voor de openheid van het landschap."

„En iedere keer beginnen ze weer bij Adam en Eva, met nieuw beleid. En dat gaat zo al decennia lang voort en kost miljoenen. Monitoren van wat er van al dat beleid terecht is

gekomen? Ik kan het niet vinden. Nu storten de bestuurders zich weer met graagte op nieuwe onderwerpen: bodemdaling en energietransitie. Op zich relevant, maar hier is het een vlucht naar voren omdat de uitvoering van bestaand beleid faalt."

„Polderen is een kwaliteit van het Nederlandse model. Maar hier zitten drie provincies om tafel, vijf waterschappen, dertig gemeenten en dan fietst daar de rijksoverheid ook nog eens tussendoor. Spaghetti is het. En ik durf best te zeggen dat de provincie Zuid-Holland decennialang zwak beleid heeft gevoerd. Men heeft te veel laten lopen. Een slimme wethouder kent de weggetjes wel. Hij grijpt zijn kans tijdens de zomervakantie op het provinciehuis. We noemen dat de 'sluipie-sluipie'- aanpak. Ik was ook wethouder en weet hoe het werkt."

Doet Noord-Holland het beter?

„Ik ben vaak kritisch over de provincie Noord-Holland, maar die stuurt wel effectiever op groene kwaliteit. Met plaatsing van losse windmolens hoef je daar bijvoorbeeld niet aan te komen. En bij de gemeenten bestaat kennelijk ook meer betrokkenheid bij het landschap en het groen."

„De Stuurgroep Groene Hart, die het beleid moet maken en uitvoeren, heeft sinds 2015 weer een andere samenstelling. De waterschappen zijn sterker vertegenwoordigd en er is een steviger verbinding gelegd met de 'bestuurlijke tafels' rond de steden Alphen, Gouda en Woerden, met als onderwerpen Vrije tijd, Water en Groen, Economie en Infrastructuur. Nu wil die Stuurgroep Groene Hart zich de rol van de regisseur toe-eigenen. Dan verwijst ze naar de Deltacommissaris als regisseur voor waterveiligheidsplannen. Maar het verschil is enorm. Over waterveiligheid bestaat grote overeenstemming. Plus: er zijn forse budgetten voor vrijgemaakt. En er is een mooi systeem met een wet, plan en programma. In het Groene Hart spelen zoveel belangen en die zijn onderling ook nog eens tegenstrijdig. Er zijn nauwelijks budgetten. En de positie van gemeenten is stevig. Zie Bodegraven: als de raad akkoord gaat met de bouw van een doos en die past in het bestemmingsplan, dan komt die er ook gewoon."

© Martin Sharrott Fotografie

Hoe moet het dan?

„Stop maar met die stuurgroep. Ik geloof er niet meer in. Zet in op deelgebieden. Praat niet meer over hét Groene Hart. Neem de ontwikkeling bij Bodegraven. Ik zou zeggen: laat dat gebied maar zitten. Geen moeite meer voor doen. Het Groene Hart-beleid is verworden tot

een loser-strategie. Je kan immers niet overal alles tegenhouden. En je moet ook tegemoet komen aan de wensen van bedrijven en inwoners. Maar je kan zeggen: 'Nee, niet daar, dat deel is te waardevol'. Maar je hebt van die industriële weidevlaktes waar toch niets meer bloeit en groeit. Op die prairievelden kan wel wat. Maar zorg dan wel voor een goed ontwerp en voor inpassing. Zo moet je dat benaderen."

„Het dimmen met de woningbouw is in het Groene Hart wel gelukt. Maar gemeenten gingen tot aan de grens, zonder rekening te houden met wat er aan de andere kant van de grens was. Laten we zeggen: ze bouwden met de rug naar het landelijke gebied."

Hoe wilt u dan huizen bouwen?

„In 2004 hebben Bouwfonds en het Nationaal Groenfonds een plan gelanceerd om woningbouw te combineren met natuur en water. Woningbouw gaat namelijk prima samen met groene en blauwe doelstellingen. Opbrengsten uit grondexploitatie worden besteed aan verbetering van het landschap, bijvoorbeeld door de aankoop van groen. Dat plan is toen door de vereniging van projectontwikkelaars overgenomen. Minister Cees Veerman van Landbouw en Natuur (2002-2007) was enthousiast, maar de provincies en de gemeenten zeiden 'nee'. Die willen de opbrengst gebruiken voor het dorps huis en de straatverlichting. Het idee is nu opnieuw aan de orde in Alphen. Daar zou je bij voorbeeld in de Gnephoekpolder, de Noord-en Zuideinderpolder of het Steekterweggebied woningbouw kunnen combineren met waterrijke natuur. De provincie zegt 'nee', terwijl zo'n imbeciele mega-dooos bij Bodegraven wel mag."

„Hét Groene Hart bestaat niet echt. Het is een beleidsconcept, maar de uitwerking is klote. Niet alles is mislukt: er zijn gebieden waar het wel goed gaat. Neem de Krimpenerwaard, het Bentwoud of de Reeuwijkse Hout, waar wel resultaten worden geboekt. Samenwerking tussen recreatie, landbouw, wonen en natuur, met investeringen. Robuust groen en water. Maar daar heb je dat bestuurlijke circus van het Groene Hart niet voor nodig."

Wat bedoelt u met 'robuust' groen?

„Robuust groen steunt op een solide en vitaal gebruik. Dat kan door duurzame agrarische exploitatie. Of door een natuur- en recreatiefunctie waarbij eigendom en beheer in handen zijn van natuurorganisaties of recreatieschappen. Zoals het Bentwoud: dat is voor een derde van Staatsbosbeheer en voor twee derde van de provincie. En verder kan je denken aan zorgboerderijen, streek-eigen productie, combinaties van boeren, natuurbeheer en recreatie. Allemaal prima, mits het geen gepriegel in de marge is."

„En het groen is pas robuust als het leeft bij de bewoners en andere betrokkenen in het gebied. Gaan zij actievoeren als verstedelijking dreigt? Een groepje Prikkebenen redt het niet. Wel een brede beweging met een neus voor netwerken, publiciteit en politieke beïnvloeding. Wat dat betreft doet de Stichting Groene Hart het best goed met haar voorzitter Chris Kalden. Als onder meer oud-directeur van Staatsbosbeheer is hij iemand die spreekt met gezag."

Hoe moet het anders?

„Gooi het over een andere boeg. Het Groene Hart is een voorbeeld van een veel te groot, vormloos gebied, dat voornamelijk in de hoofden van bestuurders en ambtenaren bestaansrecht heeft. Deel het Groene Hart op in herkenbare eenheden die echt waardevol zijn en investeer daarin: kleiner maar krachtiger. Zet alle geld en energie in op uitvoering in plaats

van op beleidmaken. Durf wonen en groen te combineren, bijvoorbeeld in Alphen. En zeg tegen de provincie Zuid-Holland: stop met het lukraak strooien met bedrijfsterreinen."